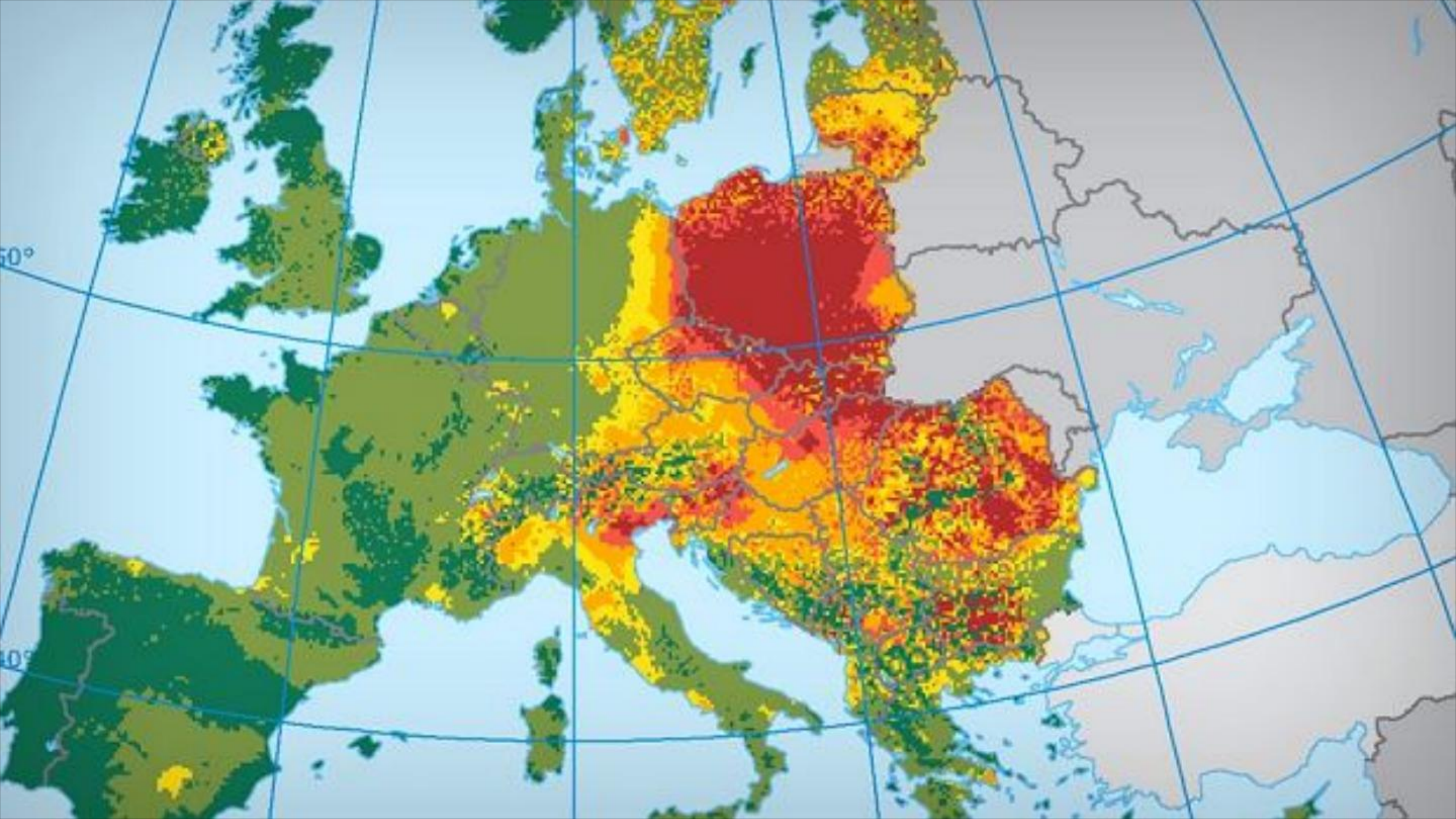

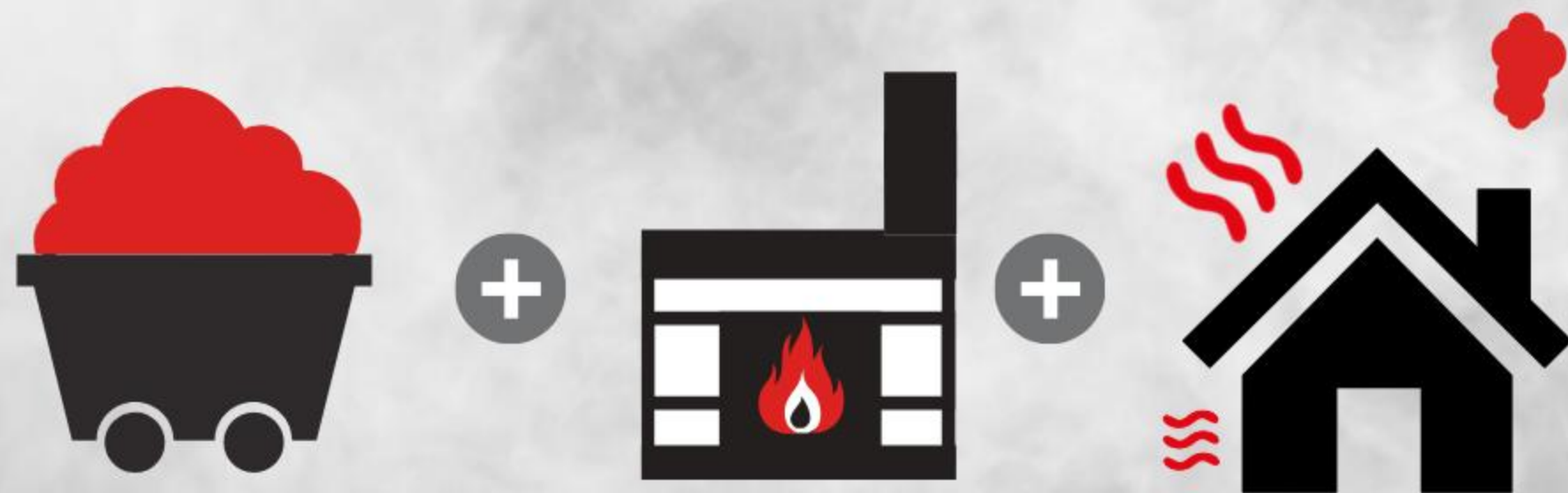

**polski
alarm
smogowy**

Zwiększenie skuteczności wdrażania uchwał antysmogowych – nowe formy prowadzenia kontroli i przestrzegania przepisów antysmogowych oraz informowania społeczeństwa

przepis na **SMOG**

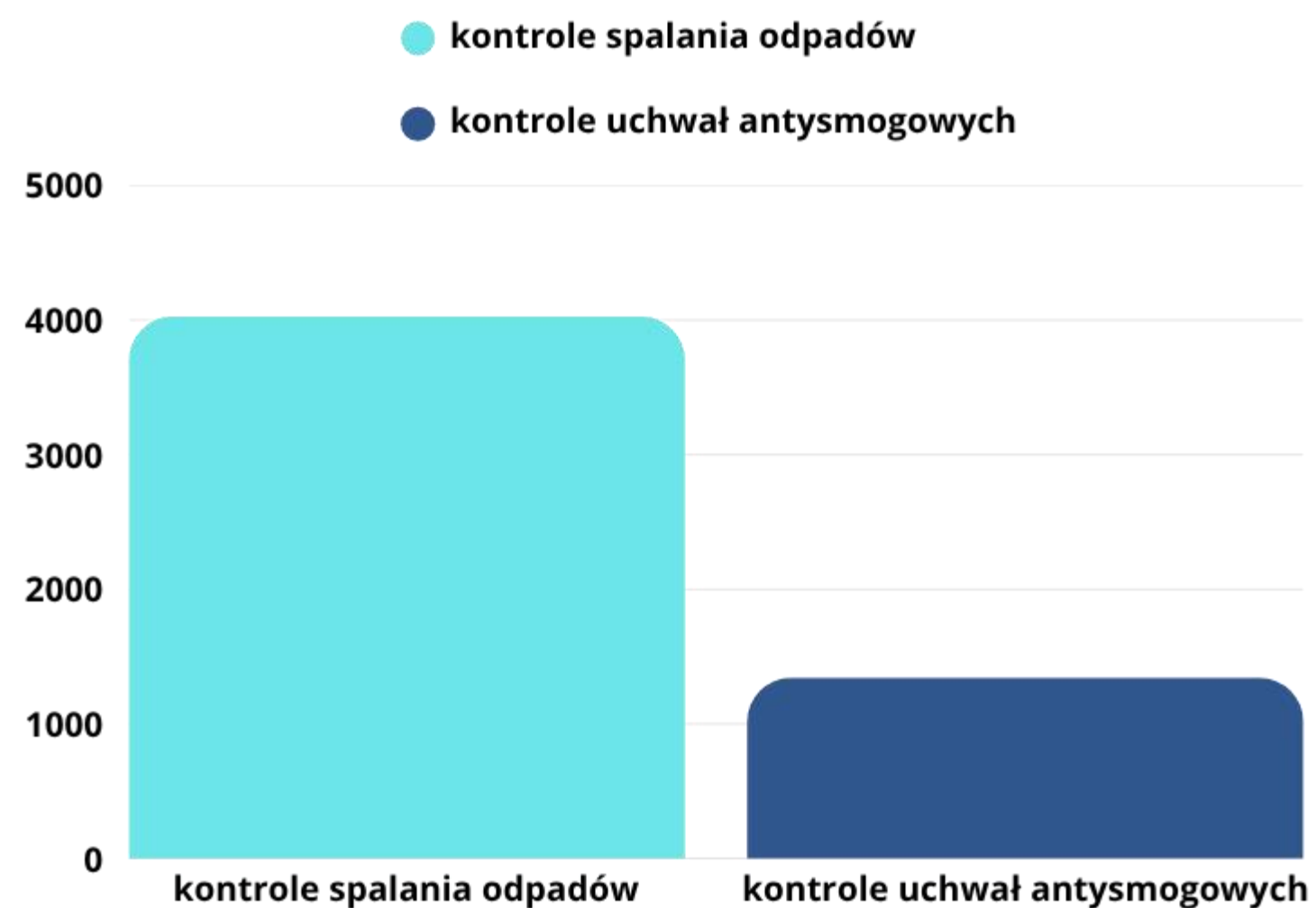
Kiepskiej jakości
paliwo spalane w
kiepskich **piecach**
wewnątrz kiepsko
docieplonych
budynków

**obowiązkowa
likwidacja**

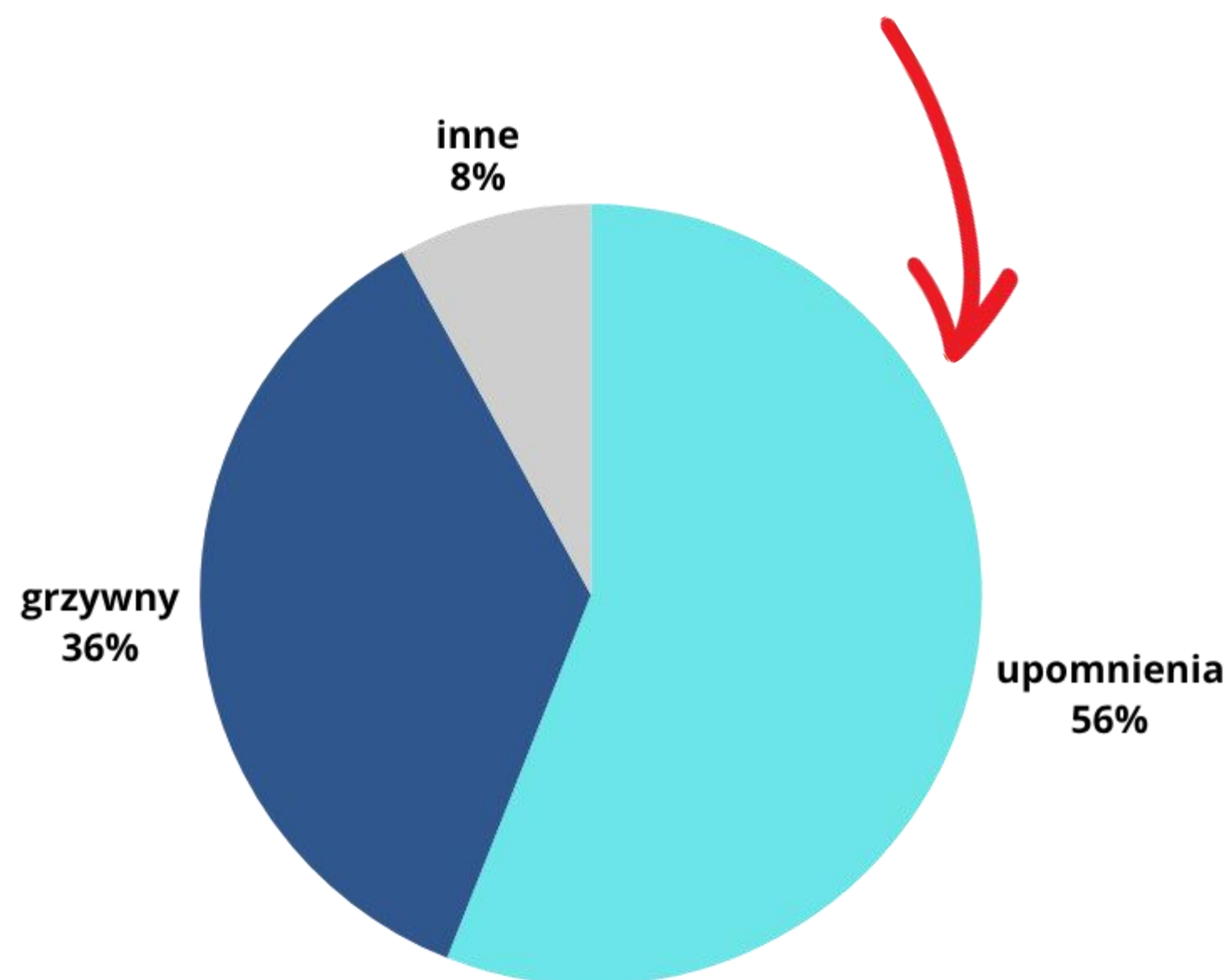
**lipiec
2024 r.**

KONTROLE ANTYSMOGOWE

**REAKCJA
2024**

SPALANIE ODPADÓW

średnia wartość

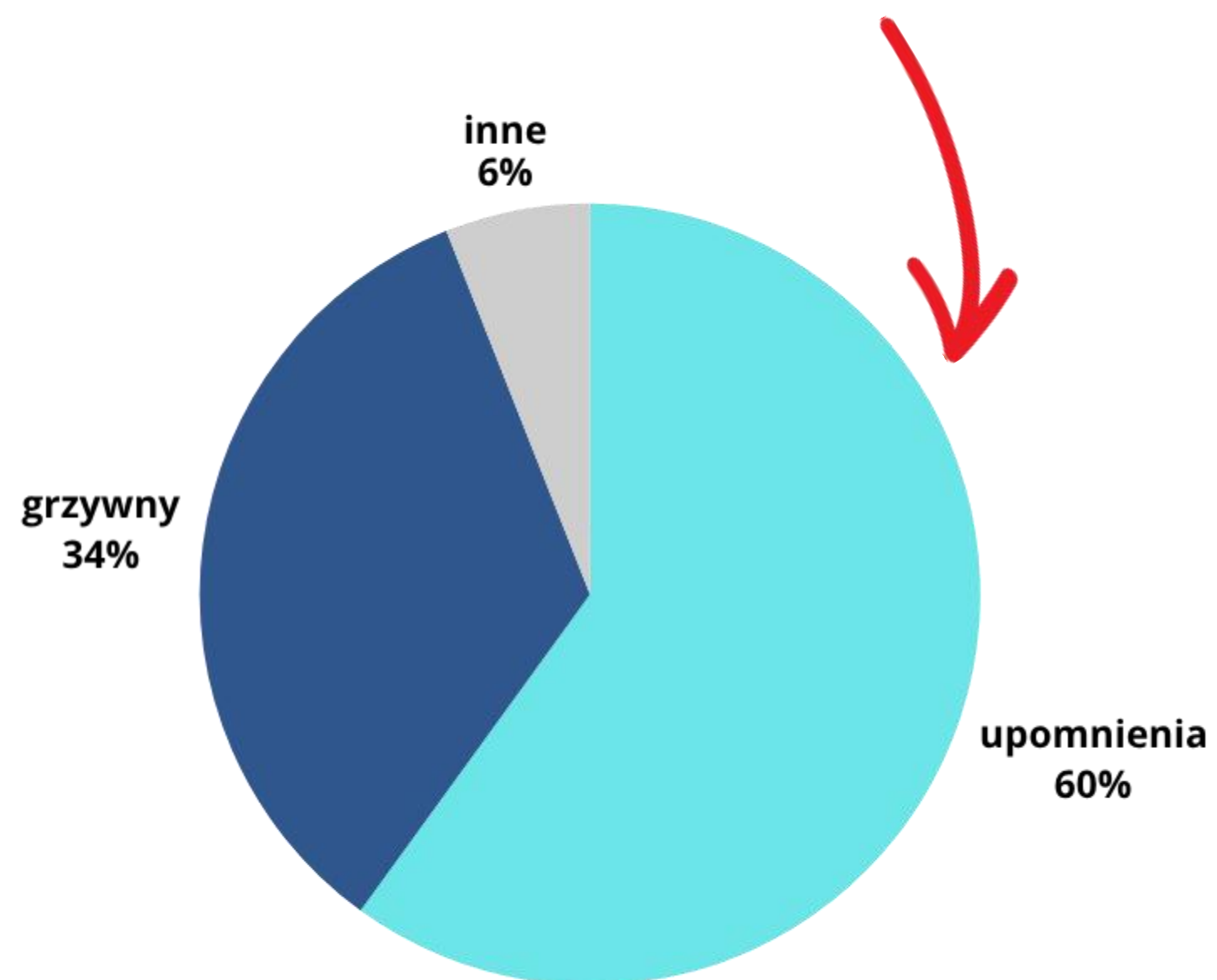
250 zł

sprawy skierowane do

5 ✓

REAKCJA

UCHWAŁY ANTYSMOGOWE

średnia wartość

250 zł

sprawy skierowane do

8

REAKCJA 2024

9 gmin **NIE** przeprowadziło minimalnej ilości
wymaganych kontroli uchwały antysmogowej w roku

Boguszów - Gorce 10

Karpacz 5

Lądek - Zdrój (0)

Polanica - Zdrój 8

Polkowice 10

Radków (0)

Trzebnica (0)

Wleń 4

Złotoryja (0)

...to raczej SŁABA KONTROLA

KONTROLA JAKO SPOSÓB SKUTECZNEGO INFORMOWANIA I EDUKOWANIA

IZABELIN
WOJ. MAZOWIECKIE

W Izabelinie, 10-tysięcznej gminie wiejskiej w powiecie warszawskim zachodnim, kontrole palenisk są przeprowadzane przez zespół dwóch urzędników gminnych z Wydziału Ochrony Środowiska. (Obecnie na terenie gminy nie funkcjonuje straż gminna). Przeszkoleni pracownicy wyposażeni są w sprzęt umożliwiający skuteczne kontrole; dysponują też pisemnym upoważnieniem wójta oraz identyfikatorami.

Urzednicy starają się również, aby kontrola niespełniającego norm paleniska zakończyła się pisemną deklaracją mieszkańca o przystąpieniu do programu dotacyjnego gminy lub programu „Czyste Powietrze” i sprawną wymianą źródła ciepła. Taka osoba może liczyć na wsparcie oraz pomoc w wypełnianiu wniosków w celu ubiegania się o dotację gminną, jak również o dofinansowanie z programu „Czyste Powietrze”.

Podczas kontroli interwencyjnych paleniska sprawdzane są pod kątem spalania niedozwolonych paliw i odpadów. Jeśli paliwem jest drewno, na miejscu sprawdzana jest jego wilgotność.

W przypadku, gdy istnieje podejrzenie, że spalane są śmieci, pobiera się próbki popiołu, które następnie zostają wysłane do niezależnego

INFORMOWANIE O UCHWALE ANTYSMOGOWEJ W KORESPONDENCJI URZĘDOWEJ

LEGIONOWO
WOJ. MAZOWIECKIE

WOJ. MAŁOPOLSKIE

Skutecznym sposobem informowania i edukowania mieszkańców na temat konieczności dostosowania się do wymogów uchwał antysmogowych okazuje się wykorzystanie korespondencji urzędowej. Informacje te można wysłać np. razem z informacją podatkową czy harmonogramem odbioru odpadów komunalnych. Taki sposób komunikacji gwarantuje, że informacja dotrze do adresata. Dołączenie pisma do przesyłki może być bezkosztowe. Dodatkowo pismo otrzymane z urzędu ma większą rangę i mieszkańcy traktują je z należytą powagą.

Wymień piec

GMINA MIEJSKA LEGIONOWO udziela dotacji na wymianę nieekologicznych pieców na paliwa stałe na nowoczesne piece gazowe, olejowe lub pompy ciepła, wraz z wymiarami na piec gazowy można także uzyskać dotację do przyłączenia nieruchomości do sieci gazowej.

Wysokość dotacji wynosi:

- 10 000 zł na zakup nowego pieca centralnego ogrzewania
- 12 000 zł na zakup pompy ciepła
- 12 000 zł za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego nieruchomości, która nie była podłączona do sieci gazowej, przy jednoczesnej wymianie pieca na paliwa stałe na piec gazowy.

Dotacja jest jednorazowa

Miejski Urząd Miejski Legionowo
ul. Wolności 1, 05-110 Legionowo
tel. 22 63 40 00, 22 63 40 01

Więcej informacji na www.legionowo.pl

Wymień piec

Ważne informacje:

- Dotacja jest udzielana w formie zwrotu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT).
- Dotacja jest udzielana w formie zwrotu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT).
- Dotacja jest udzielana w formie zwrotu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT).

Poprawa jakości powietrza w Legionowie

Wzrost poziomu pyłu PM2.5 w Legionowie (stan 2017)

DBAJ O POWIETRZE

#niestruj

PIKE
TODU

EDUKACYJNA SIĘĆ ANTYSMOGOWA (ESA)

OTWOCK
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: ESA

MIERZYMYSIĘ
ZE SMOGIEM!

Co oznaczają kolory
na skali jakości powietrza?

Im wyższy wskaźnik na skali,
tym powietrze jest bardziej
zanieczyszczone.
Dane liczbowe przedstawione
są za pomocą kolorów, które
przypominają to, na sygnalizacji
jakie aktywności możesz
pójść w danym dniu.

Edukacyjna Sieć Antysmogowa jest to projekt realizowany przez NASK – Państwowy Instytut Badawczy, który działa na rzecz poprawy jakości powietrza. Partnerem merytorycznym jest Polski Alarm Smogowy. W ramach projektu tworzona jest sieć zaangażowanych szkół i przedszkoli, która stopniowo obejmuje coraz więcej miejscowości w całej Polsce. Obecnie w ramach sieci ESA NASK już ponad milion osób jest zaangażowanych w walkę o czyste powietrze. Edukacją objęte są zarówno dzieci, jak i dorośli.

PROGRAM UŻYCZANIA POMP CIEPŁA UBOGIM ENERGETYCZNIE MIESZKAŃCOM

LEGIONOWO
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Legionowo

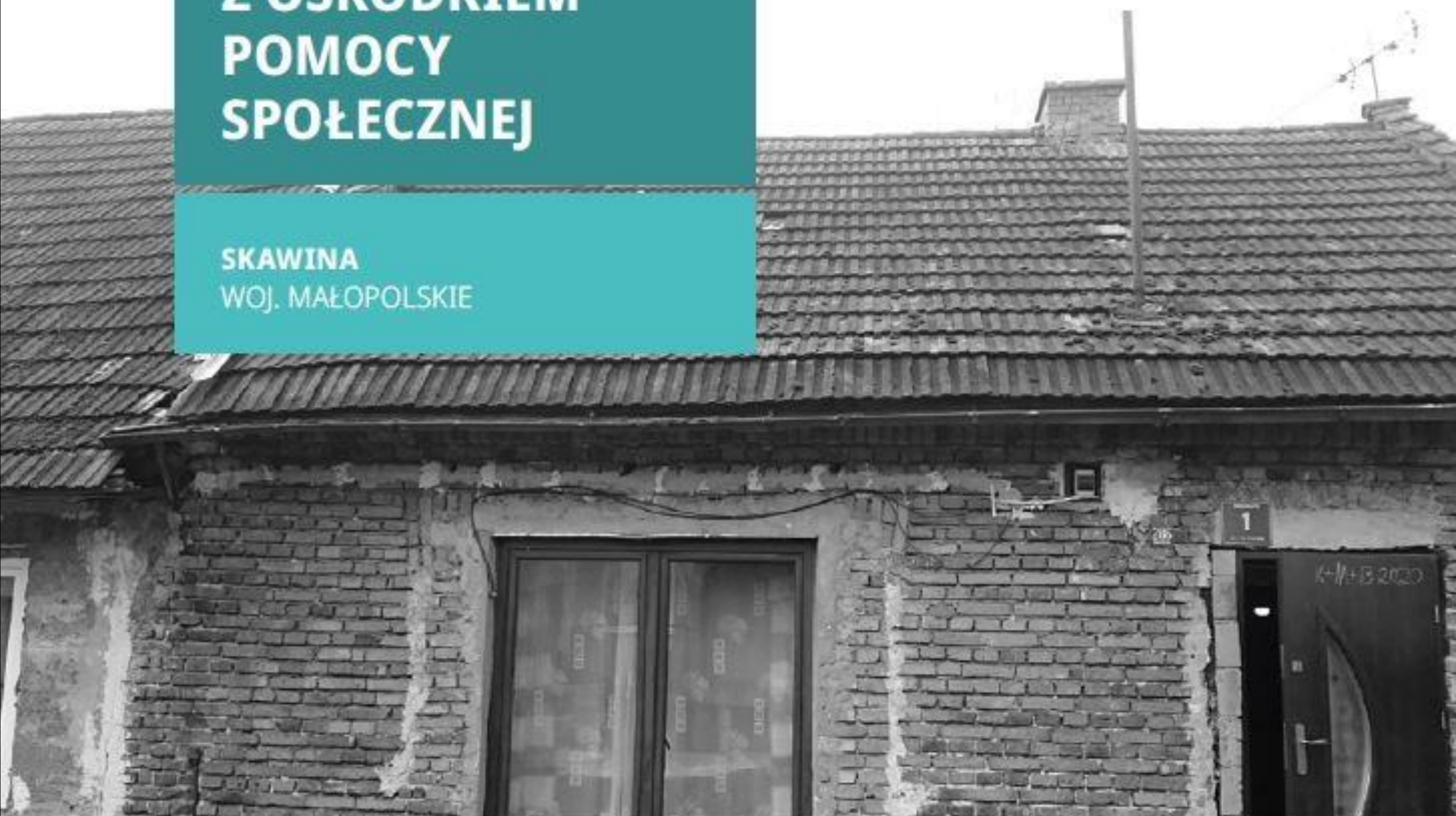
Legionowo użycza małe pompy ciepła (typu powietrze-powietrze, czyli klimatyzator z funkcją grzania) prywatnym gospodarstwom domowym na podstawie umów z gminą. Praktykowane jest to tam, gdzie podłączenie do sieci gazowej jest niemożliwe lub niezasadne.

Wspomniane pompy instaluje się w lokalach o nieuregulowanym stanie prawnym, co uniemożliwia im skorzystanie z programu „Czyste Powietrze”, a montaż zachodzi wyłącznie w budynkach, w których do tej pory użytkowane były miejscowe ogrzewacze powietrza (np. piece lub kominki) i nie ma centralnego ogrzewania. Beneficjenci to osoby ubogie energetycznie zidentyfikowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) i straż miejską.

Każdy przypadek użyczenia jest rozpatrywany indywidualnie. Całość kosztów związanych z zakupem, montażem i serwisem urządzeń ponosi gmina – po stronie mieszkańca są rachunki za prąd. Pompy cały czas pozostają własnością gminy i są użyczone na czas nieokreślony.

WSPÓŁPRACA Z OŚRODKIEM POMOCY SPOŁECZNEJ

SKAWINA
WOJ. MAŁOPOLSKIE

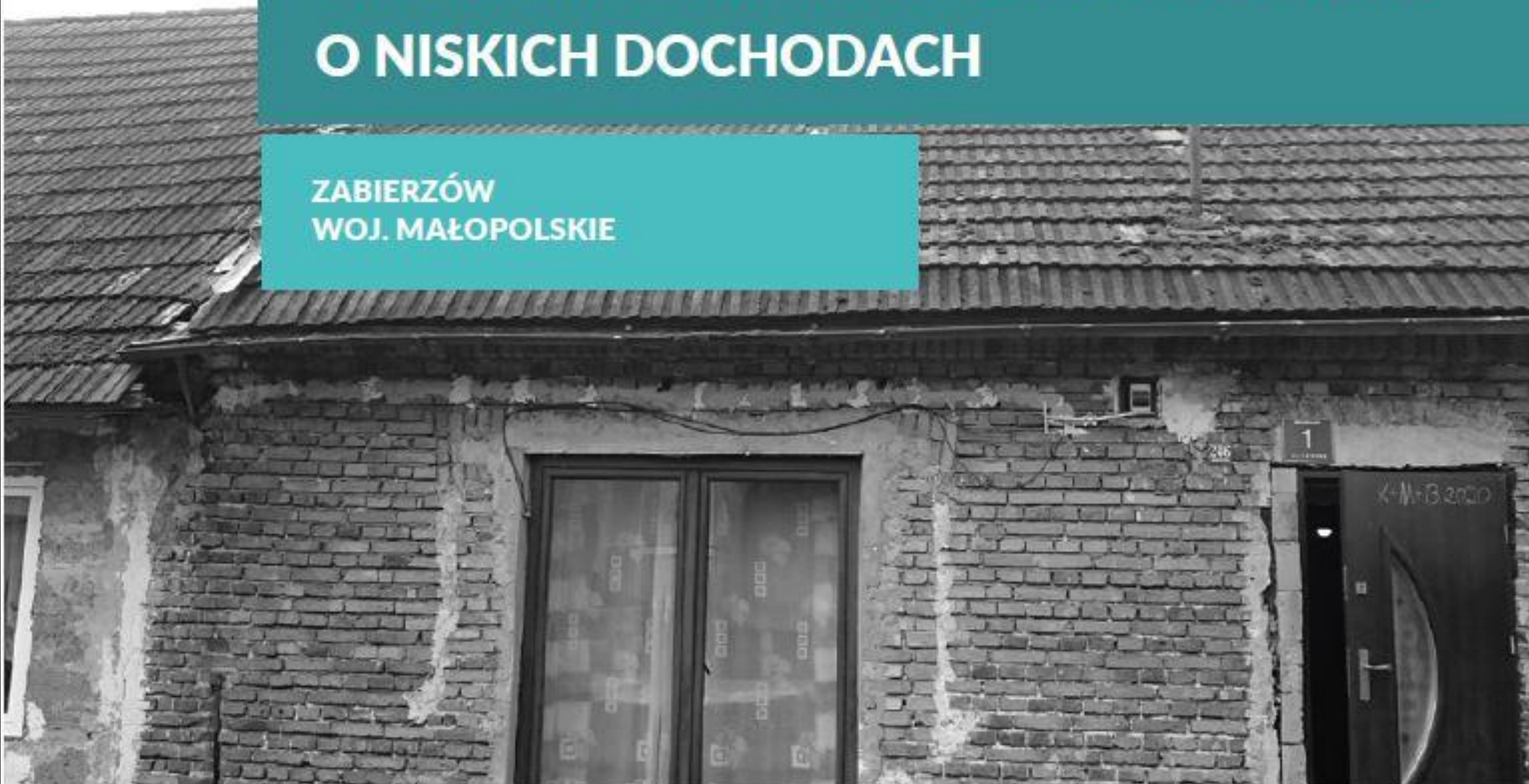
W Skawinie, 42-tysięcznej gminie z krakowskiego obwarzanka, pozostało do wymiany ok. 600 bezklasowych pieców. Od 2016 r. w ramach dotacji gminnej i dotacji regionalnej wymieniono łącznie 2800 kotłów. W gminie obowiązuje lokalna uchwała antysmogowa, która zakazuje użytkowania „kopciuchów” już od 1 listopada 2023 r.

Współpraca pomiędzy Wydziałem Ochrony Powietrza a CUS została wzmocniona podczas realizacji programu „Stop Smog”, w którym gmina przejęła rolę koordynatora całej inwestycji. W wyniku programu udało się pomóc 245 mieszkańcom zagrożonym ubóstwem energetycznym. Inwestycja wymagała dużego zaangażowania, rozmów z mieszkańcami, ustaleń, audytów, a CUS pomogło w weryfikowaniu, kto spełnia kryteria

programu. Obecnie osoby zmagające się z ubóstwem energetycznym identyfikowane są dzięki wizytom prowadzonym wspólnie przez straż miejską i urzędników Wydziału Ochrony Powietrza, którzy przekazują mieszkańcom informację na temat możliwości dofinansowania do likwidacji bezklasowych pieców.

PROGRAMY OSŁONOWE GOPS DLA OSÓB O NISKICH DOCHODACH

ZABIERZÓW
WOJ. MAŁOPOLSKIE

Gmina Zabierzów od kilku lat realizuje program osłonowy dla osób, które przeprowadzą trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym. Celem programu jest wsparcie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, które nie są w stanie samodzielnie sfinansować wymiany systemu ogrzewania. Udział mieszkańców w programie osłonowym przekłada się na poprawę jakości powietrza oraz redukcję poziomu ubóstwa energetycznego w gminie. pozwala skroić wsparcie na miarę lokalnych potrzeb. Dodatkowym atutem tego rozwiązania jest możliwość bieżącej współpracy i wsparcia uczestników na zasadach określonych we wspólnie wypracowanym kontrakcie socjalnym.

Dzięki realizacji programów osłonowych w latach 2019 – 2024 r. przeprowadzono trwałą zmianę systemów ogrzewania w 24 gospodarstwach domowych oraz zlikwidowano łącznie 23 paleniska na paliwa stałe, a także wyłączono z użytkowania 10 ogrzewaczy pomieszczeń. Koszty wymiany ogrzewania we wszystkich nieruchomościach zostały pokryte w 100% ze środków programu.

Program osłonowy jest ważnym elementem działań na rzecz poprawy jakości powietrza w gminie, ponieważ pozwala dotrzeć do osób, które nie są w stanie nawet w części pokryć kosztów wymiany systemu ogrzewania. Często są przez to wykluczone z innych form wsparcia, które zakładają przynajmniej częściowy udział w kosztach koniecznej inwestycji, np. z Programu Czyste Powietrze.

Gwarancją, że z programu faktycznie będą mogły skorzystać najbardziej potrzebujące osoby jest wprowadzenie kryterium określającego, że dochód uczestników nie może przekraczać 200% kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej. W 2025 roku jest to dochód nie wyższy niż 2020 zł na osobę samotnie gospodarującą lub w przypadku wspólnego gospodarowania 1646 zł na jednego członka rodziny.

POŻYCZKA ANTYSMOGOWA 0%

WOJ. POMORSKIE

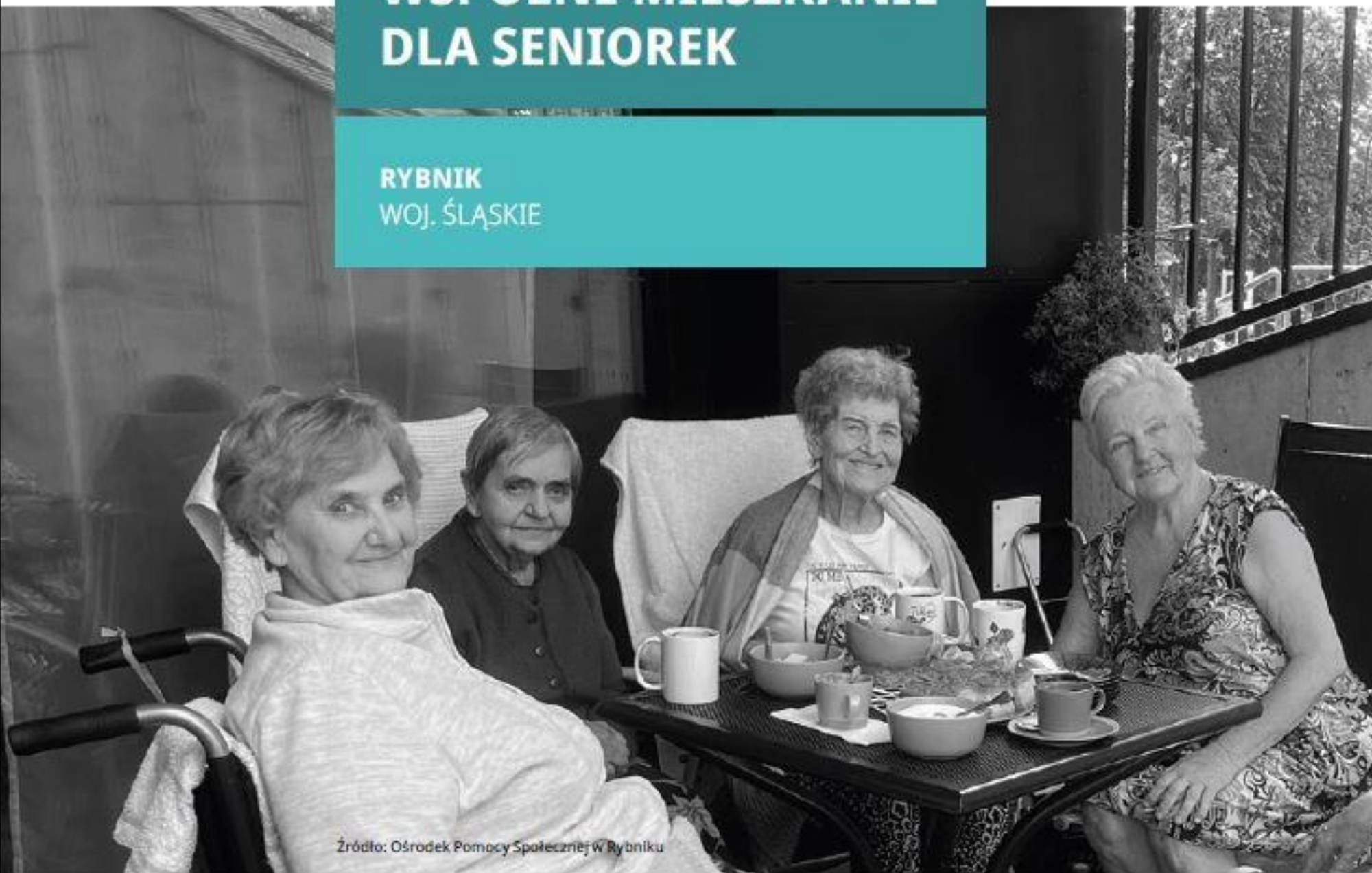

Produkt finansowy „Pożyczka Antysmogowa” skierowany jest do właścicieli lub współwłaścicieli domów jednorodzinnych oraz lokali mieszkalnych w budynkach jednorodzinnych, których roczny dochód nie przekracza 200 tys. zł. Środki można przeznaczyć na wymianę nieefektywnego źródła ciepła i na termomodernizację budynku. Udzielane są pożyczki w wysokości do 100 tys. zł, na okres maksymalnie 12 lat, z możliwością karencji do 12 miesięcy i ze stałym oprocentowaniem 0%. „Pożyczka Antysmogowa” wdrażana jest w gminach, które przystąpiły do PFA. Można ją łączyć również z finansowaniem uzyskiwanym w ramach programu „Czyste Powietrze” – zarówno w formie prefinansowania dotacji, jak i pokrycia kosztów nieobjętych tym programem.

Pożyczka 0% z prostą procedurą jest atrakcyjną alternatywą dla osób, które nie kwalifikują się do pełnych dotacji lub które chcą szybko zrealizować inwestycję bez konieczności oczekiwania na długie rozpatrywanie wniosków w innych programach. Dodatkową zaletą funduszu jest to, iż nie obciąża on natychmiastowo budżetów gmin, ponieważ środki przeznaczone na inwestycje pochodzą z Pomorskiego Funduszu Rozwoju, który udostępnia je bez żadnych opłat i oprocentowania.

EKSPERYMENTALNE WSPÓLNE MIESZKANIE DLA SENIOREK

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

W 2022 r. w Rybniku z inicjatywy miasta powstało mieszkanie przeznaczone dla 4 seniorek potrzebujących wsparcia, ale niewymagających całodobowej pomocy. Przedsięwzięcie wyłoniło się jako odpowiedź na problem ubóstwa energetycznego, który dotyka najczęściej osoby starsze i samotne. Owdowiałe seniorki często borykają się z problemem utrzymania swoich nieruchomości, niekiedy dużych domów jednorodzinnych, nazywanych przez rybnickich urzędników „wdowimi domami”. Gdy koszty ogrzewania lub wysiłek z nim związany przekraczają możliwości kobiet, wówczas decydują się one na obniżenie temperatury w domu poniżej progu zapewniającego komfort cieplny oraz na ogrzewanie np. tylko jednego lub dwóch pomieszczeń, co prowadzi do zawilgocenia nieruchomości i dalszego pogorszenia warunków życia.

KONSEKWENTNE REAGOWANIE NA ZGŁOSZENIA MIESZKAŃCÓW ORAZ PROWADZENIE KONTROLI W GODZINACH WIECZORNÝCH

GRODZISK MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Straż miejska w Grodzisku Mazowieckim jest świadoma tego, jak ważne w kontekście skutecznego wdrażania uchwały antysmogowej są aktywne i adekwatne reakcje służb na zgłoszenia ze strony mieszkańców o potencjalnym wykroczeniu. Działanie to może wydawać się oczywiste, jednak nie wszystkie gminy realizują ten obowiązek.

Podejmowanie interwencyjnych kontroli palenisk w odpowiedzi na zgłoszenia mieszkańców jest niezwykle ważne dla bezpośredniej i efektywnej egzekucji przepisów antysmogowych, ponieważ pozwala m.in. na skuteczne lokalizowanie domów zanieczyszczających powietrze. Co znaczące, szybkie reagowanie na zgłoszenia (jeśli tylko jest taka możliwość) ma potencjalnie motywujący wpływ na lokalną społeczność – dzięki temu mieszkańcy wiedzą, że ich zgłoszenie jest traktowane poważnie, i mają pewność, że osoba popełniająca wykroczenie zostanie skontrolowana przez straż oraz że zostaną wobec niej wyciągnięte odpowiednie konsekwencje. **Brak reakcji ze strony straży lub urzędu gminy na zgłoszenia może sprawić, że mieszkańcy stracą poczucie sprawczości i uczestnictwa w walce o czyste powietrze.**

W tym kontekście nie należy zapominać, że nie tylko wizyta w domu zgłoszonego właściciela jest tutaj istotna. O skuteczności kontroli decyduje wykrywalność naruszeń i zastosowanie wobec osób popełniających wykroczenie odpowiedniego środka zapobiegawczego, czyli mandatu lub skierowania sprawy do sądu.

Praktyka pokazuje, że **większą szansę na wykrycie naruszenia stwarzają kontrole prowadzone w godzinach popołudniowych lub wieczornych** w sezonie zimowym, a więc wtedy, gdy mieszkańcy zaczynają rozpalać w piecach.

KONTROLE ZA POMOCAŃ DRONÓW

KARCZEW
WOJ. MAZOWIECKIE

Uwaga: na podstawie wskazań z drona z analizatorem spalin nie ma możliwości wystawienia mandatu. Konieczne jest podjęcie kontroli wewnątrz budynku. Dlatego najlepsze rezultaty przynosi prowadzenie kontroli dronem w asyście straży gminnej lub policji.

Gmina Karczew rokrocznie przeprowadza kontrole przestrzegania przepisów antysmogowych przy użyciu dronów wyposażonych w aparaturę do analizy składu spalin. Gmina nie dysponuje własnym dronem, ale współpracuje w tym zakresie z zewnętrzną firmą posiadającą doświadczenie w przeprowadzaniu tego typu kontroli. Podczas akcji dronowej urzędnikom asystują policjanci.

Jak przebiega tego typu kontrola? Dron nadlatuje nad dymiący komin, po czym pobiera i analizuje próbki dymu. Wynik pomiaru zostaje przekazany uczestniczącym w procedurze urzędnikom, którzy posiadają stosowne upoważnienia do przeprowadzenia kontroli nadane przez burmistrza. Gdy zachodzi podejrzenie spalania odpadów, wówczas mogą oni podjąć decyzję o bezzwłocznym wejściu na teren posesji i weryfikacji spalanego paliwa. Kiedy kontrola paleniska potwierdza wstępną analizę przeprowadzoną przez dron, możliwe jest – dzięki obecności policjantów – natychmiastowe nałożenie mandatu na osobę popełniającą wykroczenie.

KONTROLE PALENISK WE WSPÓŁPRACY Z POLICJĄ

MICHAŁOWICE
WOJ. MAZOWIECKIE

W gminach, które nie posiadają straży miejskiej lub gminnej, to najczęściej na pracownikach urzędu spoczywa obowiązek prowadzenia kontroli palenisk pod kątem zgodności z uchwałą antysmogową i zakazu spalania odpadów. Urzędnicy prowadzą nie tylko kontrole planowane, ale również interwencyjne – jednocześnie nie posiadają możliwości wystawienia mandatu. Ponadto, praktyka pokazuje, że urzędnicy prowadzący kontrole bywają narażeni na trudne sytuacje związane z kontaktem z właścicielami posesji. Mając na uwadze powyższe, dobrym rozwiązaniem dla gmin, w których nie funkcjonuje straż, jest prowadzenie kontroli we współpracy z policją.

Niepodważalną zaletą prowadzenia kontroli w asyście policji jest fakt, że funkcjonariusze mogą nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego za każde wykroczenie zagrożone karą grzywny, a więc gdy zachodzi taka potrzeba, kontrole kończą się szybką i skuteczną reakcją ze strony uprawnionych służb.

STRAŻ MIĘDZYGMINNA

LYSKI, GASZOWICE I JEJKOWICE
WOJ. ŚLĄSKIE

STRAŻ
MIEJSKA

Doświadczenie pokazuje więc, że straż gminna/miejska jest niezbędna wójtom, burmistrzom i prezydentom w walce o czyste powietrze w ich gminach i miastach.

Doświadczenia wielu gmin pokazują, że efektywna kontrola palenisk ma miejsce przede wszystkim tam, gdzie funkcjonuje straż miejska lub gminna. W gminach ze strażą mieszkańcy wyraźnie częściej zgłaszają wykroczenia; w takich gminach zdecydowanie trudniej unikać odpowiedzialności za spalanie odpadów i łamanie przepisów uchwały antysmogowej.

W przypadku gmin, których budżet nie jest w stanie pokryć kosztów utrzymania straży, rozwiązaniem może być wspólne prowadzenie takiej instytucji przez sąsiadujące gminy, a więc **powołanie straży międzygminnej**. Jest to **efektywne kosztowo rozwiązanie, które pozwala skutecznie wdrażać uchwałę antysmogową**.

Na taki krok zdecydowali się w 2016 r. wójtowie gmin Lyski, Gaszowice i Jejkowice. Zawarli oni porozumienie, w wyniku którego obszar służby straży gminnej Lyski powiększył się o tereny gmin Gaszowice i Jejkowice.

KONTROLE NASTĘPCZE (REKONTROLE)

GRODZISK MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Prowadzenie kontroli następczych (rekontroli) jest niezwykle ważne w procesie skutecznego wdrażania uchwały antysmogowej i zakazu palenia odpadami. **Rekontrole są kontrolami ponownymi, po wcześniejszym wykryciu naruszenia, prowadzonymi po to, by sprawdzić, czy przepisy uprzednio naruszone są już w danym miejscu przestrzegane.** Podczas kontroli następczych stosuje się te same przepisy prawne, co w przypadku kontroli rutynowych i interwencyjnych.

Rekontrole stosuje regularnie straż miejska w Grodzisku Mazowieckim. Jak mówi komendant tamtejszej straży, *co prawda, najczęściej wykrywanych nieprawidłowości jest realizowanych w trakcie kontroli interwencyjnych, ale i rekontrole pozwalają na ukaranie osób liczących, po przeprowadzonej już kontroli, na bezkarność w procederze np. dalszego wykorzystywania odpadów do spalania w piecu CO.*

Moc sprawcza rekontroli jest niepodważalna. Dzięki nim straż miejska lub urzędnicy są w stanie zweryfikować, czy osoba wcześniej skontrolowana dostosowała się do przepisów, a zatem czy zastosowane uprzednio środki rzeczywiście przyniosły pożądany efekt. Niestety, kontrole tego typu są czasem pomijane w procesie egzekwowania przepisów dotyczących ochrony powietrza, co skutkuje niedoprowadzaniem poszczególnych spraw do końca, a więc i nieusuwaniami problemu zanieczyszczenia powietrza przez konkretnych właścicieli nieruchomości.

Kiedy najlepiej przeprowadzić rekontrolę?

W przypadku, kiedy stwierdzone zostaje popełnienie wykroczenia w zakresie spalania odpadów lub niedozwolonych paliw, kontrole następcze powinny być niezapowiedziane, czyli bez wyznaczonych terminów. Jeśli w trakcie rekontroli okaże się, że mieszkaniec nie dostosował się do pouczeń, należy wystawić mandat lub skierować sprawę do sądu.

polskialarmsmogowy.pl/jak-wygrac-ze-smogiem/dobre-praktyki-przyklady/
bydgoskialarmsmogowy.pl/wp-content/uploads/2024/06/Jak_zalozyc_straz.pdf

Kontakt

Krzysztof Smolnicki

krzysztof@smolnicki.pl

Fundacja EkoRozwoju /

Dolnośląski Alarm Smogowy